

Bon dia a tothom,

Després de la presentació de l'Alcalde Toni Toló sobre l'obra del Sr. Sanchís a la vida de Senterada i la seva vall, em toca fer-vos, a petició dels interessats, unes pinzellades històriques sobre les parts del conjunt.

De la mateixa forma que en altres pobles el punt de referència és un bar o una plaça, a Senterada, com tots sabem, és la Farmàcia. La seva trajectòria la trobem en ordre cronològic al discurs **que** Francisco Solduga va exposar en l'ingrés com acadèmic corresponent de la Real Acadèmia de Farmàcia de Catalunya, celebrat l'11 de juny de 2001, titulat "La Farmàcia en els Pallars entre els Segles XVII i XX (1605-1955).

A Senterada, fins l'arribada de la nostra estimada **Suny** i abans d'un període inoperant, o sigui, que va estar tancada, hi va haver 3 farmacèutics:

Antoni Andriu Abadia, natural de Salardú, qui la va obrir el 1871. Tenia 26 anys i la regentà fins a 1888.

Baldomero Farrando Sediey, natural de Buenos Aires, se n'encarregà amb més o menys continuïtat i polèmica, des d'aquesta data fins 1953. Aquest deixar tres coses: la Casa de l'Apotecari, bastant conservada, que dona a la plaça que porta el seu nom i té l'entrada al començament del Carrer de Saboia. L'hort de l'Apotecari en front, que els familiars van cedir a l'Ajuntament i aquest ha remodelat per convertir-lo en espai públic polivalent, i el seu gran nínxol al cementiri compartint capella amb la família Cairat.

Finalment, **Evedasto Sanchís Rico**, natural de El Pinós, província d'Alacant, qui, després d'haver comprat la farmàcia a una filla del Dr. Farrando, restaurà el servei el 19 de desembre de 1953 deixant-la per anar-se'n a València el 31 de juliol de 1965 segons baixa que consta en el Col·legi de Farmacèutics de Lleida. Dintre de 3 dies, farà d'això 69 anys! A aquesta persona, Evedasto Sanchís Rico, és a qui va dirigida l'escultura que tenim davant, que els seus familiars han batejat amb el poètic i romàntic nom de "Aigua Grata", ja que ell va ser un gran impulsor de portar l'aigua al poble i a les cases.

Quan en Salvador, el seu gendre, em va explicar la idea i em va ensenyar el croquis del monument, em semblà simplement magnífic. Realment magistral. Tant per la seva simplicitat –les bones idees mai son complicades- com per l'al·legoria que tan bé representa a Senterada: la confluència dels dos rius. L'escultura, diu, vol posar en valor la importància de l'aigua per a la supervivència d'aquesta zona del Pallars Jussà.

Per una banda mostra el riu Flamisell baixant des de l'incomparable entorn dels llacs de Cabdella, i per l'altra assenyala el riu Bòssia, dit també en alguns textos riu de Sarroca o de Bellera.

Sens dubte, el Flamisell és el més conegut i popular, i gairebé posaria la mà al foc si molts turistes que venen, al travessar el que anomeno "pont de ferro" no es creuen que es tracta del Flamisell en lloc del de Sarroca, més humil i mans al seu pas per Senterada, al costat del qual es formà, des de temps immemorials i imprecisos de xifrar, la vida del poble.

El Bòssia, es forma en el terme de Sarroca, a prop i al nord-oest del Pont de Xerallo, just on la carretera N-260 comença a emprendre el Coll de Perves. En sí mateix és un riu curt però cabalós. Neix per la unió del barranc de Perves, que procedeix de ponent, i del riu de les Iclésies, que davalla del nord pel que baixen ja les aigües del riu de Manyanet. Al cap de molt poc, travessa el Pont de Xerallo i discorrent a través de la vall de Bellera va formant multitud de meandres fins que s'endinsa pel dit Mas de Rosell al terme de Senterada deixant l'última gota al fons de l'antic barri de l'Arrabal. Allí s'ajunta al Flamisell i tot un no paren fins la Pobla per a engrandir les aigües del Noguera Pallaresa, el qual –com tots sabem- les deixa anar al Segre i aquest a l'Ebre fins arribar al mar.

Ideada i construïda per l'equip LAKATA, el títol no podia ser més significatiu: AIGUA GRATA. Aigua igual a vida, sense discussió. I grata, sinònim de plaent, agradable, gustosa, amable, satisfactòria, gràcia, etc., en al·lusió al que sembla l'origen del monestir de Senterada que la documentació de l'any 832 anomena. I estic segura que serà aquesta sensació la que sentirem, de vida i gràcia, quan passem per davant de l'escultura, ja que ella, amb la seva presència, ens ho recordarà constantment.

El material utilitzat en les planxes és del tipus acer corten, on la capa superficial té un aliatge de molt coure i és una protecció antioxidant davant de l'exterior. Chillida, que emprà aquest material en les seves monumentals obres, no en donava cap per acabada fins que no es desprenia una primera pellofa d'òxid que tenia un color extremadament taronja. No sé si haurem de vigilar que això també passi aquí... si és que no ha passat ja.

Bé, estic contenta perquè és una altra cosa que tinc per afegir, a partir d'ara, a la visita guiada a Senterada.

Felicito a la família per la iniciativa, i a l'Ajuntament per acceptar-la i donar-li un lloc prominent. Tan de bo no sigui la última i, com el I have a dream de Martin Luter King, seria un somni que aquestes escultures a cel obert poguessin formar un museu a l'aire lliure que fos l'enveja del món sencer.

Dir, per acabar, que agraeixo molt la confiança posada en mi i fer-me participar en la inauguració d'aquest monument, que sapiguen que m'ha fet molta il·lusió, i espero hagi complert l'expectativa que en teníeu.

També gràcies per la vostra atenció, i deixo pas a la Maria José Sanchís, filla del Sr. Evedasto Sanchís que, per acabar del tot, afegirà els seus sentiments a aquest singular acte en forma de paraules.

Guillermina Subirà Jordana, 28 de juliol de 2024.